

Lääne-Viru maakonnas Väike-Maarja vallas Piibe külas riigimetsa kvartali VZ047 eraldisel 22 ja 26 sanitaarraie keskkonnamõju hindamise algatamata jätmine

1. OTSUSTUS

Lähtudes Riigimetsa Majandamise Keskuse (registriood 70004459; RMK) volitatud esindaja Aivo Akkuse poolt 15.09.2025 ja 23.09.2025 esitatud metsateatistest, võttes aluseks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 3 lg 1 p 2, § 6 lg 2 p 22 ja lg 4, § 9 lg 1, § 11 lg 2 ja 8¹, metsaseaduse (MS) § 41 lg 8¹, Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu” § 1 lg 1 ja § 15 p 8 ning keskkonnaministri 16.08.2017 määruse nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded”, **otsustab Keskkonnaamet:**

1.1 Jätta algatamata Lääne-Viru maakonnas Väike-Maarja vallas Piibe külas Paasvere metskond 67 maaüksusel (kinnistu registriosas nr 14432750, katastritunnus 66001:004:0181) riigimetsa kvartali VZ047 eraldisel 22 ja 26 sanitaarraie keskkonnamõju hindamine (KMH).

1.2 Täiendavad keskkonnameetmed lisaks õigusaktidest tulenevatele üldistele nõuetele ei ole vajalikud.

1.3 Keskkonnauuringud ei ole vajalikud.

2. ASJAOLUD JA ÕIGUSLIKUD ALUSED

2.1 RMK volitatud esindaja Aivo Akkus esitas 15.09.2025 ja 23.09.2025 Keskkonnaametile metsateatistid riigimetsa kvartali VZ047 eraldisel 22 ja 26 sanitaarraie tegemiseks.

Raie on kavandatud kokku 2,95 ha suurusel alal hinnangulise raiemahuga 70 tm. Metsateatistid on registreeritud metsaressursi arvestuse riiklikus registris (metsaregister) nr-te 50001160638 ja 50001162769 all.

Kavandatav raieala paikneb Natura 2000 võrgustikku kuuluvatel Endla looduslal ja Endla linnualal ning siseriiklikult Vabariigi Valitsuse 28.09.2005 määrusega nr 255 „Endla looduskaitseala kaitse-eeskiri” (edaspidi kaitse-eeskiri) kaitse alla võetud Endla looduskaitseala Selli piiranguvööndis (ka projekteeritava kaitsekorra kohaselt).

2.2 Keskkonnaamet annab KMH eelhindangu selle kohta, kas kavandatav tegevus on olulise keskkonnamõjuga või mitte ning otsustab KMH algatamise või algatamata jätmise üle (KeHJS § 3 lg 1 p 2, § 6 lg 2 p 22, § 6¹ lg 3, § 7 p 4, § 9 lg 1, § 11 lg 2 ja 4, MS § 41 lg 8¹ ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu” § 1 lg 1 ja § 15 p 8). KMH vajalikkuse üle otsustamisel lähtutakse KMH eelhindangust (KeHJS § 6 lg 2 p 22, § 11 lg 2³). Eelhindang lisatakse KMH algatamise või algatamata jätmise otsusele (KeHJS § 6 lg 2 p 22, § 11 lg 4).

3. EELHINNANG

Keskkonnaamet annab KMH eelhinnangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ning eeldatavast keskkonnamõjust (KeHJS § 6¹ lg 3). Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lg 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded”.

3.1 Kavandatav tegevus

3.1.1 Tegevuse iseloom ja maht

Kvartali VZ047 eraldisel 22 kavandatakse sanitaarraiet 1,52 ha suurusel alal hinnangulise raie mahuga 40 tm ja eraldisel 26 kavandatakse sanitaarraiet 1,43 ha suurusel alal hinnangulise raie mahuga 30 tm. Seega, kokku kavandatakse sanitaarraiet 2,95 ha suurusel alal hinnangulise raie mahuga 70 tm.

Sanitaarraie eesmärgiks on metsa hooldamine. Sanitaarraiet tehakse hooldusraiena metsa sanitaarse seisundi parandamiseks ja ohuallikat mittekujutavate surevate või surnud puude puidu kasutamise võimaldamiseks, kui see ei ohusta elustiku mitmekesisust (metsaseaduse § 28 lg 4 p 2, lg 7 p 3). Sanitaarraie käigus ei tohi puistu täius langeda alla 30% (metsa majandamise eeskirja¹ § 6 lg 3). Antud juhul on kavandatud eraldistelt väikesemahulist väljaraiet mis jääb hinnanguliselt vahemikku 5-7% kogutagavarast (inventeerimisandmed eraldisel 22 registreeritud 11.06.2024, kogutagavara 527 tm ning eraldisel 26 registreeritud 22.0.2025, kogutagavara 619 tm).

3.1.2 Tegevuse seos asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähipiirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega

Paasvere metskond 67 maaüksus asub Lääne-Viru maakonnas Väike-Maarja vallas, kus kehtib Väike-Maarja Vallavolikogu 27.03.2024 otsusega nr 80 kehtestatud Väike-Maarja valla üldplaneering², millega alale raiepiiranguid ei ole sätestatud.

3.1.3 Ressursside, sealhulgas loodusvarade, nagu maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, näiteks loomastik ja taimestik, kasutamine

Kavandatava tegevuse eesmärk on võimaldada taastuvate loodusressursside (puit) kasutust. Kavandatud raiete käigus taastumatuid loodusressursse kasutusse ei võeta. Metsatööl metsakaitse (veerežiim, ökosüsteem, pinnas) tagamine on reguleeritud metsa majandamise eeskirja §-s 6 ja 23 sätestatuga.

3.1.4 Tegevuse energiakasutus

Energiakasutus raietööl on masinate kütuse tarbimine.

3.1.5 Tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

¹ Keskkonnaministri 27.12.2006 määrus nr 88 „Metsa majandamise eeskiri”.

² Kättesaadav: <https://planeeringud.ee/plank-web/#/planning/detail/20103075>

Nõuetele vastava tehnika kasutamisel ei kaasne raietöödel saasteainete heidet pinnasesse, vette või välisõhku. Valguse, kiirguse ja lõhnareostust tegevusega teadaolevalt ei kaasne, samuti ei põhjusta tööde läbiviimine norme ületavat vibratsiooni või müra.

3.1.6 Tekkivad jäätmed ning nende käitlemine

Raietöödega ei kaasne jäätmete teket. Metsamajandusjääke ehk raidmeid ei käsitleta jäätmetena.

3.1.7 Tegevusega kaasnevate avariilukordade esinemise võimalikkus, sealhulgas heite suurus

Raietöödel on keskkonnamõju põhjustavate avariide esinemine ebatõenäoline, raieid teostatakse tehnilistele nõuetele vastavate masinatega.

3.1.8 Tegevuse seisukoht asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide ohust, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või katastroofide ohust teaduslike andmete alusel

Raietöödega ei kaasne suurõnnetuste või katastroofide tekke ohtu.

3.2 Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

3.2.1 Olemasolevad ja planeeritavad maakasutused ning seal toimuvad või planeeritavad tegevused

Paasvere metskond 67 maaüksuse sihtotstarve on 100% kaitsealune maa ja see asub hajaasustuspiirkonnas.

Kvartali VZ047 eraldistel 22 ja 26 kavandatava raieala mõjualas (milleks on kuni 30 m)³ ei ole raieid kavandatud. Raiega maakasutust ei muudeta, metsamaa kõlvik säilib ja ala jääb jätkuvalt kasutusse metsamaana.

3.2.2 Alal esinevad loodusvarad, sealhulgas maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisvõime

Raiealal ei esine taastumatuid loodusvarasid. Kvartali VZ047 eraldisel 22 asub naadi kasvukohatüübi kuuse enamusega valmiva metsa arenguklassi kuuluv puistu ja eraldisel 26 angervaksa kasvukohatüübi haava enamusega küpse metsa arenguklassi kuuluv puistu.

3.2.3 Keskkonna vastupanuvõime, mille hindamisel lähtutakse märgalade, jõeäärsete alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasutusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Kavandatavast raiest otseselt mõjutatud piirkond on ala, kus raie läbi viiakse. Raielangiga piirnevatel aladel võib esineda ajutisi häiringuid, kuid need ei mõjuta keskkonna vastupanuvõimet. Raie kavandatakse metsamaastikus, ala ei paikne veekogude rannal või kaldal, märgalal ning alal ei ole erilist tähelepanu vajavaid pinnavorme.

Kavandatav raieala asub nii kehtiva kui projekteeritava kaitsekorra alusel Endla looduskaitseala Selli piiranguvööndis Endla looduskaitseala kuulub Natura 2000 võrgustikku kuuluvate Endla

³ Runnel, K. 2021. RMK rakendusuuring „Kaitstavate metsafragmentide eesmärgipärasuse suurendamine”.
https://media.rmk.ee/files/Rakendusuuring_Metsafragmentid_lopparuanne_R1.pdf

linnuala ja Endla loodusala koosseisu. Endla looduskaitseala piiranguvööndi kaitse-eesmärk on elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine (kaitse-eeskiri § 18).

Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel asub kavandatav raieala II kaitsekategooria⁴ kaitsealuse linnuliigi metsis (*Tetrao urogallus*) piiritletud elupaigas väljaspool mänguala ning osaliselt valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*) ja laanerähn (*Picoides tridactylus*) piiritletud elupaigas (registrikoodid vastavalt KLO9134126 KLO9137466 ja KLO9137503); samuti III kaitsekategooria⁵ kaitsealuste linnuliikide hallpea-rähn (*Picus canus*), laanepüü (*Tetrastes bonasia*), musträhn (*Dryocopus martius*) ja osaliselt väike-kirjurähn (*Dryobates minor*) elupaigas (registrikoodid vastavalt KLO9137617, KLO9137581, KLO9137720 ja KLO9137652 ning osaliselt III kaitsekategooria kaitsealuse taime laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*) piiritletud kasvukohas (registrikood KLO9346378).

Kvartali VZ047 eraldis 22 piirneb läänest ja eraldis 26 piirneb lõunast loodusedirektiivi⁶ I lisa elupaigatüübiga (edaspidi metsaelupaik) *9010 (vanad loodusmetsad) ning eraldis 22 väikeses osas piirialal osaliselt kattub sellega. Eraldise 22 raieala 30 m mõjualasse jääb täiendavalt veel III kaitsekategooria sõnajalgtaime harilik ungrukold (*Huperzia selago*) elupaik registrikoodiga KLO9300326, metsaelupaik *9080 (soostuvad ja soo-lehtmetsad) ja vääriselupaik⁷ nr 143045 (tüüp: kuusikud ja kuusesegametsad).

Kultuuriväärtusi raiealal ei leidu.

Kavandatava tegevuse maa-ala piires puuduvad teadaolevalt sellised alad, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada.

3.2.4 Inimese tervis ja heaolu ning elanikkond

Tervisemõjud saavad tekkida lähtuvalt mõjuallikast järgmistes valdkondades: müra, vibratsiooni ja välisõhu saastega kaasnevad tervisemõjud, joogivee kvaliteet ja kättesaadavus. Metsakasutusõiguse kitsendused, mis on seatud avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja piiramata või tähistamata erametsa kasutamiseks, on sätestatud metsaseaduse §-s 35. Kavandatavate raietöödega selliseid mõjusid ei kaasne.

3.3 Hinnang keskkonnamõju olulisusele (mõju suurus, ulatus ja tõenäoliselt mõjutatava elanikkonna suurus, mõju avaldumise tõenäosus ja aeg, mõju tugevus, laad, kestus, sagedus, pöördumus ja piiriülesus)

Alljärgnevalt on toodud kavandatava raie keskkonnamõju olulisuse hinnang koos põhjenduste ja selgitustega.

Kavandatava raie mõju keskkonnaelementidele:

Vesi – raiealal ja selle läheduses ei asu looduslikke veekogusid. Veega seotud Natura kaitse-eesmärke ja muid veega seotud kaitsealuseid loodusobjekte raietööd ei kahjusta.

Välisõhk ja kliima – kavandataval raiel ei ole olulist mõju välisõhule ja kliimale, üksikud raied eraldi ei takista kliimaeesmärkide saavutamist.

⁴ I ja II kategooria kaitsealuste liikide nimekiri on toodud Vabariigi Valitsuse 20.05.2004 määruses nr 195 „I ja II kaitsekategooriana kaitse alla võetavate liikide loetelu”.

⁵ III kategooria kaitsealuste liikide nimekiri on toodud Vabariigi Valitsuse 19.05.2004 määruses nr 51 „III kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine”.

⁶ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:01992L0043-20070101&from=EN>

⁷ MS § 23 lg 1 kohaselt on vääriselupaik ala, kus kitsalt kohastunud, ohustatud, ohualdiste või haruldaste liikide esinemise tõenäosus on suur.

Maastik ja looduslik mitmekesisus – raie on kavandatud vastavalt kehtivatele õigusaktidele, raie tulemusena ei teki lagedat ala, puistud raiutakse hajusalt (sanitaarraie käigus ei tohi puistu täius langeda alla 30% (metsa majandamise eeskirja § 6 lg 3). Antud juhul on kavandatud eraldistelt väikesemahulist väljaraiet mis jääb hinnanguliselt vahemikku 5-7% kogutagavarast). Seega, raie ei mõjuta eelduslikult oluliselt maastikuilmet ega looduslikku mitmekesisust.

Elanikkonnale, inimese tervisele, heaolule ja varale, kultuuripärandile ja kaitstavatele loodusobjektidele ning nende omavahelistele seostele – kavandatav raie neid elemente oluliselt ei mõjuta. Sanitaarraie on kavandatud kokku 2,95 ha suurusel alal, raietööde tegemisel ei suurene ümbruskonna liikluskoormus. Raietööde mõju on lokaalne, elanikkonda ei mõjuta.

Raie teostamisel avalduvad võimalikud mõjud eelkõige tööde tegemise ajal. Kavandatav raie on ühekordne lühiajalise mõjuga tegevus, kestusega umbes üks kuu. Kavandatava tegevusega ei kaasne piiriülest mõju.

3.3.1 Mõju Natura 2000 võrgustiku alale

3.3.1.1 Natura 2000 ala kaitse-eesmärgid ja nende kirjeldused

Raie on kavandatud Endla looduslal ja Endla linnualal. Alade kaitse-eesmärgid on loetletud Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 p 1 alap-s 4 ja p 2 alap-s 37.

Eelhinnangu tulemusel selgub, kas tegevusega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile. Käesoleval juhul ei ole tegevus otseselt vajalik Endla loodusala ja Endla linnuala kaitse-eesmärkide saavutamiseks.

Loodusdirektiivi artikkel 6 lõige 1 kohustab liikmesriike kehtestama erikaitsealade suhtes meetmed, mis vastavad aladel esinevate metsaelupaikade ökoloogilistele vajadustele. Sama direktiivi artikkel 6 lõige 2 kohustab vältima elupaikade halvenemist ja oluliste liikide häirimist. Euroopa Komisjoni Natura 2000 alade kaitsekorralduse juhendi⁸ järgi tuleb elupaikade halvenemisena käsitleda olukorda, kui väheneb elupaigatüübi pindala sellel alal või kui halvenevad elupaiga kaitsestaatus pikaajaliseks säilimiseks vajalikud funktsioonid ja struktuur võrreldes nende esialgse (Natura võrgustiku liitumise hetke) või taastatud seisundiga.

Looduskaitseseaduse (LKS) § 69 kohaselt korraldatakse Natura 2000 alade kaitset siseriiklike kaitstavate loodusobjektide kaudu, ehk eespoolviidatud erinõuded tuleb tagada, rakendades nende alade kaitsekorda. Seal hulgas tuleb neid arvesse võtta metsateatiste menetlemisel.

Metsaelupaikade seisund ei ole loodusdirektiivi rakendamise aruande⁹ järgi valdavas osas soodne. See viitab sellele, et metsaelupaikade pindala ja või seisund on võrreldes esialgse seisundiga vähenenud. Seega vältimaks elupaikade seisundi jätkuvat halvenemist, tuleb tagada, et ühegi hetkel teadaoleva elupaiga pindala ja seisund selleks moodustatud erikaitsealadel ei väheneks.

3.3.1.2 Kavandatava tegevuse mõju prognoosimine Natura 2000 alale

⁸Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätted (2019/C 33/01)lk 21-22.)
[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125\(07\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125(07)&from=EN)

⁹ Loodusdirektiivi rakendamise aruanne. Allikas:

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=ee/eu/art17/envxtxasa/EE_habitats_reports-20190725-083848.xml&conv=589&source=remote

Endla loodusala ja Endla linnuala kaitse-eesmärgid on tagatud siseriiklike õigusaktidega, ala kattub Endla looduskaitsealaga, mille kaitsekord on sätestatud kaitse-eeskirjas ja LKS-s. Siseriiklike kaitsealade moodustamisel (sh piiride paikapanemisel ja kaitsekorra kavandamisel)

Kavandatava väikesemahulise sanitaarraie teostamisel säilib puistu esimene rinne (ei teki lagedat ala). Kuna puistu esimene rinne säilib, siis vana metsa osakaal piirkonnas ei lange, ei toimu piiranguvööndi metsade vanuselise struktuuri nihkumist nooremate metsade suunas. Puistu säilib, seega metsamaastik ei killustu ning maastikuilme ei muutu ning olulist kumulatiivset mõju ei ole.

Kavandataval raiealal asuvad EELIS-e andmetel Endla linnuala kaitse-eesmärgiks olevate linnuliikide metsis (*Tetrao urogallus*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), laanerähn (*Picoides tridactylus*), hallpea-rähn (*Picus canus*), laanepüü (*Tetrastes bonasia*) ja musträhn (*Dryocopus martius*) elupaigad.

LKS § 55 lg 6 sätestab, et kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmine ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal on keelatud. Nagu enamik liike, on ka metsis tundlik pesitsusaegse häirimise suhtes. Keskkonnaameti hinnangul on raietööd kaitsealust liiki häirivaks tegevuseks. Häirimine mäguperioodil võib viia mängu katkemisele (sellest tulenevalt ka pesitsemise luhtumiseni) või äärmuslike juhtumite korral mänguala jäädava hülgamiseni. Mäguperiood algab veebruaris ja vaibub maikuu keskpaigas, mil metsis on häirimise (sh metsaraie) suhtes eriti tundlik. Emaslind muneb vahemikus aprilli keskpaigast kuni juuni keskpaigani, haudumine kestab 26 päeva. Pojad kooruvad tavaliselt juuni esimesel poolel. Kuna raie aste on tagasihoidlik ei kahjusta see metsise elupaika. Mängu, sigimise ja poegade kasvatamise ajal 1. veebruarist kuni 31. juulini metsise elupaigas raietöödest hoidumine aitab tagada paljunemise õnnestumise.

Valgeselg-kirjurähn on oma must-valge sulestikuga väga sarnane teistele kirjurähnidele, kuid nagu nimigi ütleb, on tema selg valge ja suur-kirjurähnist on ta pisut suurem. Veel iseloomustavad valgeselga triibulised kehaküljed ja must triip pea küljel, mis erinevalt suur-kirjurähni omast päris kiiruni välja ei ulatu. Kesk-Euroopa populatsioonid on vanade metsade vähesuse tõttu äärmiselt killustunud. Eestis on nende käekäik viimastel aastakümnetel märgatavalt paranenud. Elupaigana eelistavad nad vanemaid niiskeid leht- ja segametsi. Peaasi, et elupaigas oleks piisaval hulgal seisvaid surnud lehtpuid. Kogu oma levila ulatuses on valgeselg-kirjurähn peamiselt paigalind. Pesitsemise hakkab valgeselg-kirjurähn alles hiliskevadel - mai teisel poolel. Oma pesaõõnsuse raiub ta enamasti pehkinud lehtpuudesse, eelistades kaske ja haaba. Selle vooderdamata põhjale muneb emaslind 4-5 muna, mida haub 14-16 päeva. Pojad lennuvõimestuvad ja lahkuvad pesast 27-28 päeva pärast koorumist. Peamisteks ohuteguriteks on elupaigaks sobivate metsade pindala vähenemine, lehtpuuliikide raieküpsuse vanuste alandamine, okaspuukultuuride rajamine lehtpuu kasvukohatüüpi ning vanade lehtpuude ja seisvate surnud puude eemaldamine metsade majandamisel. Kavandatav raie ei kahjusta valgeselg-kirjurähni elupaigaks sobivat maastikku, kui säilitatakse üle 10 cm läbimõõduga surnud lehtpuid 10...20 tm/ha kohta, kuid pesitsusaegsete häiringute vältimiseks on raietegevusele elupaigas vajalik seada ajaline piirang 1. märtsist kuni 30. juunini.

Laanerähn on kohastunud eluks vanades küpsetes metsades, kus leidub olulisel määral üraskite kahjustustest või üleujutustest põhjustatud surnuid ja kahjustatud puid, toitumas kohatakse teda ka raiesmikel, kui seal leidub piisavalt või selle ümbruses on hulgaliselt kahjustatud või surnuid puid. Laanerähn on okaspuude, peamiselt kuuse-koorealustest putukatest toitumisele spetsialiseerunud linnuliik. Peamiseks toiduobjektiks on üraskid. Kuna toitu otsitakse peamiselt

vigastatud või surnud okaspuude koore alt, sõltub laanerähn surnud ja suremas olevate okaspuude rohkusest. Lind pesitseb puuõõnsustes, mille rajab enamasti surnud puudesse ise. Pesa ehitusega alustatakse hiljemalt mai alguses ja munemisega mai kaskpaiku, haudevältus on 11 ööpäeva. Pärast koorumist sõltuvad noorlinnud vanalindudest veel kuni kaks kuud. Ohuteguriteks peetakse raietega pesitsus- ja toitumiselupaikade hävimist ning häirimist. Kevad-suvised raied rähnide elupaikades häirivad lindude pesitsemist ja peletavad neid sobivatest elupaikadest vähem sobivatesse või isegi hävitavad pesitsuse pesapuu maharaiumise tagajärjel. Selline olukord viib pesitsusedukuse languseni ja seeläbi ka arvukuse languseni. Kavandatav raie ei kahjusta laanerähni elupaigaks sobivat maastikku, kui säilitatakse üle 10 cm läbimõõduga surnud ja surevaid jalaseisvaid okaspuid 20 tm/ha kohta, kuid pesitsusaegsete häiringute vältimiseks on raietegevusele elupaigas vajalik seada ajaline piirang 1. aprillist kuni 15. juulini.

Hallpea-rähn ehk hallrähni peetakse oma rohelise selja tõttu sageli roherähniks, keda Eestis ei pruugi enam olla. Hallpea-rähnil on võrreldes roherähniga pea rohkem hall ja isaslinnul peas oluliselt väiksem punane laik kui roherähnil. Ta on Eestis arvatud III kaitsekategooriasse, väikesearvuline paigalind. Elupaigana eelistab ta vanu hõredaid leht- ja segametsi ning puudetukkasid (sh raiesmikke), kusjuures väldib elamist suurtes metsamassiivides. Võime teda kohata põldudevahelistes puistutes, sageli ka linnaparkides. Ohuks on raietega pesitsus- ja toitumiselupaikade hävimine ja pesitsusaegne häirimine. Kavandatav raie ei kahjusta hallpea-rähni elupaigaks sobivat maastikku, kui säilitatakse üle 10 cm läbimõõduga elusaid ja jalalsurnud lehtpuid 20 tm/ha kohta, eelistades jämedamaid haabasid, kuid pesitsusaegsete häiringute vältimiseks on raietegevusele elupaigas vajalik seada ajaline piirang 1. aprillist kuni 15. juulini.

Laanepüü elupaigaks on enamasti segametsad, stabiilseimaks biotoobiks on raiumata eririndelised tuulemurde ja häiludega vanad mitmekesised metsad. Emaslinnud munevad tavaliselt aprilli teisel poolel, Eesti Ornitoloogiaühingu pesakaardiandmestiku põhjal on täiskurni leitud mai algusest juuni lõpuni, pojad kooruvad pärast 23–27 päevast haudumist ning nad lahkuvad pesast kohe pärast koorumist. Seejärel viibib emaslinnu juhitud pesakond lähiümbruses. Laanepüü pesitsuse võib nurjata pesitsusaegne häirimine või otsene kurna või pesapoegade hukkumine, kusjuures peamiseks negatiivseks faktoriks on pesitsusaegsed raietööd pesa läheduses tundlikul perioodil (pesitsemiseks valmistumise, munemise, haudumise ja väikeste poegade ajal). Kavandatav raie ei kahjusta hallpea-rähni elupaigaks sobivat maastikku, kuid pesitsusaegsete häiringute vältimiseks on raietegevusele elupaigas vajalik seada ajaline piirang 1. aprillist kuni 30. juunini.

Musträhn on Eesti suurim rähn, süsimusta sulestikuga. Pesitseb peamiselt vanemates valgusküllastes männikutes ning leht- ja segametsades, sageli raielankidel või nende läheduses ja muudel servaaladel nagu rabaservad, jõeäärsed jm. Pesakoopa raiub tavaliselt haava- või männitüvesse, 8-10 meetri kõrgusele. Nad võivad igal aastal uue pesaõõnsuse teha ja nii saavad tema õõnsusi kasutada mitmed teised linnud ja loomad. Pesitsemine algab juba märtsikuus, pojad lennuvõimestuvad juuni teisel poolel kuid toitmine jätkub. Musträhnid on puidukahjurite hävitajad, süües putukaid ja nende vastseid. Kavandatav raie ei kahjusta hallpea-rähni elupaigaks sobivat maastikku, kuid pesitsusaegsete häiringute vältimiseks on raietegevusele elupaigas vajalik seada ajaline piirang 15. märtsist kuni 30. juunini.

Arvestades, et sanitaarraie korral säilib puistu ülarinne, siis ei mõjuta raie Endla linnuala sellisel määral, et väheneks liikidele elupaigana sobiva ala suurus kaitsealal või halveneks oluliselt elupaiga kvaliteet. Seatav ajaline piirang välistab lindude häirimise sigimisperioodil.

Kvartali VZ047 eraldis 22 piirneb läänest ja eraldis 26 piirneb lõunast metsaelupaigaga ning eraldis 22 väikeses osas piirialal osaliselt kattub sellega. Eraldise 22 raieala 30 m mõjualasse jääb täiendavalt veel metsaelupaik *9080. Nimetatud metsaelupaigad on loetletud Endla loodusala kaitse-eesmärkidena. Keskkonnaamet tegi 07.02.2022 kirjaga nr 7-4/22/2442 „Loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide range kaitse alla võtmine” Keskkonnaministeeriumile (praegune Kliimaministeerium) LKS § 8 lg 1 ning § 13 lg 1 alusel ettepaneku muuta Natura 2000 võrgustiku loodus- ja linnualadega kattuvate siseriiklike kaitstavate loodusobjektide kaitsekorda selliselt, et loodusdirektiivi I lisas nimetatud metsaelupaigatüübid (sh *9010 ja *9080) oleksid rangelt kaitstud, alad on EELIS-esse kantud projekteeritavate alade kaardikihile. Kuna raiet ei tehta metsaelupaigas, siis ei saa elupaigatüüpide pindala väheneda, samuti ei halvene elupaikade kaitsestaatuse pikaajaliseks säilimiseks vajalikud funktsioonid ja struktuur. Puistu raiumine kavandataval raiealal ei mõjuta kaugemal kui 30 m asuvaid elupaikasid negatiivselt.

Kuna kavandatava raieala 30 m mõjualas ja raiealal ei asu lisaks eelpool käsitletule muid Endla loodusala ja Endla linnuala kaitse-eesmärkideks olevaid loodusdirektiivi elupaigatüüpe ega liikide elupaiku, siis kavandatav raietegevus nende alade kaitse-eesmärke ei kahjusta. Kavandatav raie ei mõjuta ebasoodsalt Endla loodusala ja Endla linnuala kaitse-eesmärke ega nimetatud alade terviklikkust.

3.3.1.3 Mõju kaitstavale loodusobjektile

Raie on kavandatud Endla looduskaitseala Selli piiranguvööndis ja osaliselt projekteeritava Tulijärve sihtkaitsevööndiga piirneval alal. Mõju Endla looduskaitseala kaitse eesmärkidele, mis kattuvad Endla loodus linnuala kaitse-eesmärkidega (kaitse-eeskirja § 1 lg 1 p 2 kohaselt kuulub EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (linnudirektiiv) I lisas nimetatud liikide, sh metsise, kaitse ka Endla looduskaitseala kaitse-eesmärkide hulka), on käsitletud p-s 3.3.1.2. Raiealal ja selle 30 m mõjualas ei ole registreeritud muid Endla looduskaitseala kaitse-eesmärgiks olevaid väärtuseid, mida raie mõjutaks.

Kvartali VZ047 eraldisel 22 kavandatava raieala 30 m mõjualasse jääb vääriselupaik nr 143045 (tüüp: kuusikud ja kuusesegametsad). Tegemist on riigimetsas asuva vääriselupaigaga. Keskkonnaministri 04.01.2007 määruse nr 2 „Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, kaitse korraldamine ning vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja kasutusõiguse tasu arvutamise täpsustatud alused” § 26¹ kohaselt korraldab riigimetsas riigimetsa majandaja vääriselupaiga kaitset EELIS-es esitatud suuniste kohaselt. Riigimetsas asuvas EELIS-esse kantud vääriselupaigas on keelatud raie, välja arvatud erandkorras tehtav raie ja kujundusraie Keskkonnaameti nõusolekul. Kuna raietöid ei tehta vääriselupaiga alal (keelatud on ka kokkuvedu läbi vääriselupaiga) ja piirneval alal sanitaarraie käigus lagedat ala ei teki, siis vääriselupaigale negatiivset mõju ei ole.

Kavandatav raieala asub osaliselt kaitse-eesmärgina nimetamata III kaitsekategooria linnuliigi väike-kirjurähn (*Dryobates minor*) elupaigas. Väike-kirjurähn on Eesti rähnidest kõige väiksem. Tal on lühike ümar kere, ümar pea ja lühike terav nokk. Liik on levinud kogu Euraasias Portugalist, Inglismaast ja Skandinaaviast Kamtšatka ja Jaapanini. Väike-kirjurähn on kogu levila ulatuses paigalind, kuid pesitsusvälisel ajal toimuvad hulguliikumised ja sügisel (peamiselt septembris ja oktoobris) mingil määral ka rännet. Talveks saabub niisiis Eestisse

hulgaliselt külalisi põhja ja kirde poolt. Väike-kirjurähnid elutsevad peamiselt vanemates leht- ja segametsades, parkides, puisniitudel, puuderibades ja aedades. Suurtes metsamassiivides leidub neid rohkem servaaladel. Eelkõige eelistavad nad majandamata metsi, kus on vanu ja surnud seisvaid puid. Nagu enamik rähne, otsivad ka väike-kirjurähnid toitu peamiselt puutüvedel turnides. Neile on toiduks puukoore all olevad mardikad ja hobusipelgad. Pesitsusaeg algab isaslinnu tasase trummeldamisega kuival puuoksal, mis on palju nõrgema heliga kui suur-kirjurähnil. Pesaõõnsuse raiuvad nad harilikult lehtpuusse, eelistades kuivanud ja poolkõdunenud haava- või lepatüvesid. Mai lõpus muneb emaslind 5-6 muna, mida haub 2 nädalat. Pojad saavad lendamisoskuse selgeks juuni lõpul või juuli algul. Ohuteguriks väike-kirjurähni puhul on vanade leht- ja segapuistute pindala vähenemine ning surnud puude eemaldamine metsamajanduse käigus. Kavandatav raie ei kahjusta hallpea-rähni elupaigaks sobivat maastikku, kui säilitatakse üle 10 cm läbimõõduga elusaid ja jalalsurnud lehtpuid 20 tm/ha kohta, eelistades jämedamaid haabasid, kuid pesitsusaegsete häiringute vältimiseks on raietegevusele elupaigas vajalik seada ajaline piirang 1. aprillist kuni 30. juunini.

Kavandatav raieala asub osaliselt kaitse-eesmärgina nimetamata III kaitsekategooria kaitsealuse taime laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*) piiritletud kasvukohas. Laialehine neiuvaip kasvab metsades ja puisniitudel väga mitmesugustel muldadel erinevate niiskus- ja valgustingimuste juures üle kogu Eesti (mõnikord ka teeservadel). Laialehise neiuvaiba jaoks on ohuteguriks raied kasvukohtadel. Kui välditakse kokkuveoteede rajamist, raiejäätmete kuhjamist taime kasvukohta, siis negatiivset mõju ei ole.

Eraldise 22 raieala 30 m mõjualasse jääb täiendavalt veel III kaitsekategooria sõnajalgtaime harilik ungrukold (*Huperzia selago*) elupaik. Kuna raiet ei tehta taime elupaigas, siis negatiivset mõju taime elupaigale ei ole.

Kavandataval raiealal ja 30 m mõjualas ei ole registreeritud muid eespool käsitlemata kaitstavaid loodusobjekte.

3.3.2 Kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega

Kavandataval raiel ei ole olulist mõju (sh kumulatiivset). Raie on kooskõlas üldplaneeringuga, LKS-ga, MS-ga, kaitse-eeskirjaga ning muude õigusaktidega, seega eelduslikult olulist koosmõju ei ole.

3.3.3 Ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalused

Antud raie puhul on asjakohased alljärgnevad üldreeglid:

Raie teostamine ei ole lubatud eraldise 22 metsaelupaiga *9010 tunnustele vastaval piirialal.

Kaitse-eeskirja § 16 p 7 kohaselt on Endla looduskaitseala piiranguvööndis keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt.

Metsa majandamise eeskirja § 6 lg 3 kohaselt ei tohi sanitaarraie käigus puistu täius langeda alla 30%. Antud juhul on kavandatud eraldistelt väikesemahulist väljaraiet mis jääb hinnanguliselt vahemikku 5-7% kogutagavarast

LKS § 55 lg 6 sätestab, et kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmine ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal on keelatud. LKS § 55 lg 8

sätestab, et keelatud on III kaitsekategooria taimede, seente ja selgrootute loomade hävitamine ja loodusest korjamine ulatuses, mis ohustab liigi säilimist selles elupaigas. LKS § 55 lg-st 6¹ lähtuvalt on keelatud looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine või pesade kõrvaldamine ning tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal. Raie tegemine on lubatud väljaspool ajavahemikku 1. veebruar – 31. juuli, mis kattuvad metsise, valgeselg-kirjurähni, laanerähni, hallpea-rähni, laanepüü, väike-kirjurähni ja muusträhni sigimisperioodiga ja tagab pesitsusrahu ka teistele metsalindudele (lindude pesitsemise tippaeg on aprilli keskpaigast suve keskpaigani).

Tingimused lähtuvalt eespool toodud lindude ja laialehise neiuvaiba elupaiganõudlustest:

1. Laanerähni elupaigas tuleb säilitada üle 10 cm läbimõõduga surnud ja surevaid jalaseisvaid okaspuid vähemalt 20 tm/ha kohta.
2. Jätta rähnidele säilikpuudeks vähemalt 20 tm/ha üle 10 cm läbimõõduga elusaid ja jalalsurnud lehtpuid, eelistades jämedamaid haabasid.
3. Mitte ladustada metsamaterjali ega rajada kokkuveoteid ja raidmeid laialehise neiuvaiba leiukohta.

Soovitused lähtuvalt metsise elupaiganõudlusest:

1. Säilitada olemasolul suuremaid haralisi mände ja haabasid (sobivad metsisele mängu- ja toidupuudeks) ja hoida võimalikult palju puhmastikuga maapinda raiejäätmetest puhtana (koondada raidmed kokkuveoteedele), et mitte vähendada oluliselt metsise ja laanepüü toitumiseks vajaliku puhmastiku pinda ja ligipääsetavust tibudele.

Elustiku mitmekesisuse eesmärgil on soovitatav säilitada olemasolul osa surnud ja surevaid puid, jalalseisvaid puutüükaid, õõnsuste, lõhede või lennuavadega ning väga suure rinnasdiameetriga (üle 40 cm) ja ebatavalise kasvuga puid ning lamapuitu, mis võimaldavad leida elu- ja toitumispaiku erinevatele linnu-, putuka- ja seeneliikidele, suurendades seega ka bioloogilist mitmekesisust.

Metsa kokkuveoteede, laoplatsti, raielankide raidmetest puhastamise viisid ja kord on kehtestatud metsa majandamise eeskirjaga.

Töökohas peab olema varustus reostuse eemaldamiseks.

3.4 Eelhinnangu järeldus

Kavandataval raietel ei ole olulist mõju välisõhu kvaliteedile, maavaradele (maardlad), pinnasele, põhja- ja pinnaveele, kaitstavatele loodusobjektidele ega kultuuripärandile ning tegevus ei kahjusta inimeste tervist, heaolu ega vara. Ebasoodsad mõjud Natura 2000 võrgustiku aladele on välistatud. Keskkonnamõju hindamise algatamine ei ole vajalik, sest:

1. On välistatud, et tegevus avaldab ebasoodsat mõju Endla loodusala ja Endla linnuala, mis kuuluvad Natura 2000 alade võrgustikku, kaitse-eesmärkidele ja alade terviklikkusele.
2. Kavandatava tegevusega ei kaasne olulist negatiivset keskkonnamõju veele ega välisõhule, samuti ei ületata piirmäärasid müra ja õhu saastatuse osas, vibratsioon eeldatavalt puudub. Tegevusega ei kaasne koosmõju teiste tegevustega.
3. Kavandatava tegevusega ei kaasne mõju inimeste tervisele, heaolule ja varale, samuti avariolukordi või suurõnnetusi.

4. Tööde tegemisel keskkonnakaitsenõuetele vastavalt on avariilukordade esinemine vähetõenäoline.

4. ÄRAKUULAMINE

Eelhindamise otsus on koos metsateatise otsusega metsaregistris ning avalikustatakse väljaandes Ametlikud Teadaanded (AT).

Eelhinnangu koostaja:

Ülle Visnapuu
metsahoiu vanemspetsialist
metsaosakond